

Juryrapport

Jan Brouwer Scriptieprijs 2022 – Taal- en literatuurwetenschappen

Rosa Nuninga-Haverlach MA, Universiteit van Amsterdam

Task Effects in the Computation of Scalar and Ad Hoc Implicatures: Comparing Performance of Neurotypical and Autistic Individuals in a Picture Selection Task and a Colouring Book Task

De juryleden van de Jan Brouwer Scriptieprijs waren unaniem onder de indruk van het hoge niveau van de inzendingen van dit jaar. We ontvingen in totaal 16 scripties in de meest uiteenlopende disciplines. Scripties gingen over tuinieren, over protestlieders, over vertalen, over ritme in de literatuur, over historische heldinnen, over effecten op taal na een hersenoperatie, over corona-effecten voor freelancers in de kunsten en over kinderboeken uit de Tweede Wereldoorlog, om maar een dwarsdoorsnee te noemen. De betreffende scripties kunnen in hun ogen vrijwel zonder uitzondering als excellent omschreven worden en zouden ook aan universiteiten buiten het Nederlandse taalgebied hoog scoren. Daarmee lijkt opnieuw te worden bevestigd wat ook uit de rankings voor het wereldwijde hoger onderwijs blijkt: in Nederland worden de geesteswetenschappen op het hoogst denkbare niveau bedreven. Dat stemt uiteraard tot tevredenheid, maar maakte het werk van de jury in zekere zin zwaarder dan verwacht. Het was niet eenvoudig om uit de inzendingen voor de Jan Brouwer Scriptieprijs de beste scriptie te selecteren. Na ampel beraad hebben wij toch een knoop kunnen doorhakken. Dit jaar viel de keuze op de scriptie van Rosa Nuninga-Haverlach.

Haar scriptie is getiteld 'Task Effects in the Computation of Scalar and Ad Hoc Implicatures: Comparing Performance of Neurotypical and Autistic Individuals in a Picture Selection Task and a Colouring Book Task' en die titel vereist wel enige toelichting.

Het vakgebied is 'general linguistics' en hoewel ieder van ons hier ervaringsdeskundig is en een taal spreekt, spreken we niet dezelfde taal als de general linguistics.

Het onderwerp van deze scriptie betreft de manier waarop impliciete beweringen worden begrepen door mensen met een autismestoornis. Het is bekend dat een communicatie zoals 'Wil je soep?', waarop een ander antwoordt 'Ik heb net gegeten', met de impliciete mededeling: *nee, ik wil dus geen soep* voor mensen met een autismestoornis moeilijk te begrijpen is. Rosa Nuninga-Haverlach heeft experimenten uitgevoerd waarbij zij proefpersonen met een vorm van autismestoornis plaatjes liet inkleuren om zo te achterhalen of, en zo ja waar nu precies het probleem zit. 'Pragmatic computation' wordt dit probleem genoemd.

De scriptie van Rosa Nuninga-Haverlach toetst de resultaten van eerder onderzoek naar de computatie van pragmatische implicaties bij autistische en neurotypische patiënten. Haar doel is na te gaan of patiënten met ASS (autisme spectrum stoornissen) echt problemen hebben met pragmatische computatie, zoals in de literatuur wordt beweerd.

De bevindingen zijn opvallend: wat meestal in de literatuur wordt aangenomen, is welbeschouwd het resultaat van slecht experimenteel ontwerp en mogelijk van gebrekkig begrip van de theorie. Het schijnbare 'pragmatische tekort' van mensen met ASS is volgens Rosa Nuninga-Haverlach wellicht niet te wijten aan een onderliggende aandoening en ook niet bij iedereen over de hele linie aanwezig. Verschillende factoren kunnen samenspannen om de problemen te creëren.

In haar twee experimenten onderzoekt Nuninga-Haverlach twee verschillende pragmatische taken door gebruik te maken van ecologisch valide experimentele technieken. Ze vindt geen verschil in pragmatische verwerking tussen mensen met ASS en neurotypische patiënten. In haar tweede experiment gebruikt ze (om externe redenen) meer computationele technieken en vindt ze langzamere reactietijden. Ze concludeert dat deze langzamere reactietijden in feite kunnen wijzen op hogere verwerkingseisen die worden veroorzaakt door de behoefte van deelnemers om gebruik te maken van hun feitelijke kennis van pragmatische implicaturen, wat op zijn beurt suggereert dat ze de pragmatiek beheersen. Ecologisch valide experimenteertechnieken zijn cruciaal om degelijke resultaten te verkrijgen.

De scriptie is niet alleen interessant vanwege de empirische bevindingen, maar ook doordat deze laat zien dat de bevindingen kunnen worden gebruikt om te beslissen tussen concurrerende theorieën. Dit werk is daarom een perfecte integratie van uitstekende experimentele vaardigheden, diep theoretisch begrip en wetenschappelijke creativiteit. Zo zou elk serieus wetenschappelijk werk moeten zijn: experimenten moeten altijd theoretisch onderbouwd worden en gebaseerd zijn op een sterk begrip van hun theoretische implicaties. Deze scriptie laat eens te meer zien dat de vraag "wat gebeurt er" slechts het begin is van wetenschappelijk onderzoek. Wetenschap gaat niet alleen over wat, maar ook over hoe en waarom. Rosa Nuninga verdient een pluim voor dit begrip, voor dit memento aan de wetenschappelijke gemeenschap, en voor haar demonstratie dat wetenschap op topniveau al in een zeer vroeg stadium mogelijk is. Nodig zijn nederigheid, studie, begrip en moed, en je kunt constateren dat Rosa Nuninga dit allemaal bezit. Proficiat met een welverdiende prijs!

Prof. dr. R.A.G. (Roberta) D'Alessandro, hoogleraar syntaxis en taalvariatie Universiteit Utrecht
Prof. dr. J.W.H. (Jan) Konst, hoogleraar Nederlandse letterkunde Freie Universität Berlin
Prof. dr. E.A. (Lisa) Kuitert, hoogleraar boekwetenschap Universiteit van Amsterdam

De jury vergaderde op 22 december 2021 via Zoom onder leiding van KHMW-directeur Drs. M.C.E. (Marielle) Hendriks, in de aanwezigheid van Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW en Drs. S. (Saskia) van Manen, secretaris KHMW (verslag).